

Sygn. akt IV Ua 7/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2022 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Matusiak

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2022 roku w Sieradzu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania Z. N.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 18 marca 2021 roku Nr (...)

o zasiłek chorobowy, o odsetki od zasiłku chorobowego

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Sieradzu - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 grudnia 2021 roku sygn. akt IV U 100/21

1. zmienia zaskarżony wyrok w pkt 1a) w ten sposób, że żądanie Z. N. przyznania odsetek ustawowych za opóźnienie od zasiłków należnych za okresy: od 14 listopada 2019 r. do 14 grudnia 2019 r. i od 15 grudnia 2019 r. do 14 stycznia 2020 r. przekazuje do rozpoznania organowi rentowemu;
2. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1b), c) i d) w ten sposób, że żądanie Z. N. przyznania odsetek ustawowych za opóźnienie od zasiłków, należnych za okresy wskazane w tych punktach, przekazuje do rozpoznania organowi rentowemu;
3. oddala apelację w pozostałym zakresie;
4. przyznaje r.pr. M. P. wynagrodzenie za udzielenie z urzędu nieopłaconej pomocy prawnej w kwocie 73,80 (siedemdziesiąt trzy złote 80/100), zawierającej 23% VAT, które nakazuje wypłacić z sum budżetowych Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Sieradzu.

Sygn.akt IV Ua 7/22

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 18 marca 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił Z. N. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 14 listopada 2019r. do 14 stycznia 2020r. wskazując, że roszczenie o wypłatę tego zasiłku uległo przedawnieniu, bowiem roszczenie o wypłatę zasiłku zostało przez odwołującego zgłoszone w dniu 5 marca 2021r.

We wniesionym odwołaniu Z. N. domagał się zmiany decyzji i przyznania zasiłku chorobowego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, wnosząc także o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od zasiłku chorobowego za okres od 14 sierpnia 2019r. do 13 listopada 2020r. wypłaconego mu przez ZUS po wyroku Sądu Okręgowego w

Sieradzu. W uzasadnieniu zajętego stanowiska wskazał, że w dniu 30 stycznia 2020r. przesłał na adres Oddziału ZUS w C. wniosek o zasiłek chorobowy za sporny okres w formie wezwania do jego wypłaty, a tym samym roszczenie zostało zgłoszone przed upływem sześciu miesięcy.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 29.12.2021r. Sąd Rejonowy w Sieradzu:

w pkt 1. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał Z. N.:

a) prawo do zasiłku chorobowego za okres od 14 listopada 2019r. do 14 stycznia 2020r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie - od zasiłku należnego za okres od 14 listopada 2019r. do 14 grudnia 2019 r. – liczonymi od 15 grudnia 2019r. do dnia zapłaty a od zasiłku należnego za okres od 15 grudnia 2019r. do 14 stycznia 2020r. – liczonymi od 15 stycznia 2020r. do dnia zapłaty;

b) prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 1.449,28 zł za okres od 16 września 2019r. do dnia zapłaty, tj. 1 lutego 2021r. (od zasiłku chorobowego za okres od 14 sierpnia 2019r. do 10 września 2019r.);

c) prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 1.759,84 zł za okres od 14 października 2019r. do dnia zapłaty, tj. 1 lutego 2021r., (od zasiłku chorobowego za okres od 11 września 2019r. do 14 października 2019r.);

d) prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 1.553 zł za okres od 15 listopada 2019r. do dnia zapłaty, tj. 1 lutego 2021r. (od zasiłku chorobowego za okres od 15 października 2019r. do 13 listopada 2019r.);

w pkt 2. zasądził od organu rentowego na rzecz ustanowionego z urzędu pełnomocnika wnioskodawcy kwotę 90 zł powiększoną o podatek od towarów i usług VAT w kwocie 20,70 zł.

Rozstrzygnięcie to zostało poprzedzone następującymi ustaleniami Sądu Rejonowego i ich oceną prawną:

Z. N. w okresie od 14 sierpnia 2019r. do 14 stycznia 2020r. był niezdolny do pracy z powodu choroby. Za powyższy okres wnioskodawca nie nabył prawa do zasiłku chorobowego, bowiem decyzją z dnia 30.12.2019 r. organ rentowy zakwestionował tytuł Z. N. do podlegania ubezpieczeniom społecznym jako pracownika u płatnika składek T. N.. Decyzja organu rentowego z 30.12.2019 r. została zmieniona prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 9 grudnia 2020r. w sprawie sygn. akt IV U 139/20 poprzez uznanie, że Z. N. podlega, jako pracownik u płatnika składek T. N., obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 7 czerwca 2019r. do 30 listopada 2019r.

Sąd meriti zwrócił uwagę, iż odwołujący wielokrotnie zwracał się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. o wypłatę zasiłku chorobowego za sporny okres. W piśmie z dnia 27 lutego 2020r. w pkt 3 wskazał: „w ślad za wezwaniem datowanym na dzień 20 stycznia 2020r. a nadanym listem poleconym w dniu 22 stycznia 2020r. wzywam powtórnie do zapłaty zasiłku chorobowego za okres od 1 grudnia 2019r. do 14 stycznia 2020r. wraz z należnymi odsetkami za zwłokę”. W piśmie tym odwołujący powołał się na wezwanie z dnia 20 stycznia 2020r., które zostało wysłane listem poleconym w dniu 22 stycznia 2020r. Z pocztowej książki nadawczej wynika, że odwołujący wysłał do (...) Oddział w C. wezwanie do zapłaty z 20 stycznia 2020r. za okres od 15 października 2019r. do 14 stycznia 2020r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wniesione przez Z. N. zasługuje na uwzględnienie. Sąd orzekający zaznaczył, że kwestią sporną w rozpatrywanej sprawie było przede wszystkim ustalenie, czy Z. N. występował do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z wnioskiem o wypłatę zasiłku chorobowego za okres od 14 listopada 2019r. do 14 stycznia 2020r. we właściwym terminie, czy też, jak twierdzi organ rentowy – po upływie sześciomiesięcznego okresu przedawnienia. Zdaniem Sądu Rejonowego dokument w postaci odpisu pisma z dnia 27 lutego 2020r. wysłanego do ZUS w listem poleconym przez odwołującego świadczy jednoznacznie o tym, iż Z. N. o wypłatę spornego zasiłku występował przed upływem jego przedawnienia.

Niezależnie od powyższego stwierdzenia Sąd a quo zauważył, że w okresie od 10 lutego 2020r. do 9 grudnia 2020r. przed Sądem Okręgowym w Sieradzu toczyło się postępowanie o ustalenie podlegania odwołującego pracownikemu ubezpieczeniu społecznemu, bowiem organ rentowy zakwestionował istnienie tego tytułu a skutkiem prowadzenia tej sprawy przed sądem było przerwanie okresu przedawnienia. Nawet gdyby zatem przyjąć w ślad za twierdzeniami organu rentowego, iż odwołujący roszczenie o zasiłek zgłosił dopiero w dniu 5 marca 2021r., to także wówczas nie upłynął sześciomiesięczny okres przedawnienia. W efekcie Sąd Rejonowy uznał, iż z tego względu Z. N., który podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu od 7 czerwca 2019r. do 30 listopada 2019r., przysługuje prawo do zasiłku chorobowego za okres od 14 listopada 2019r. do 14 stycznia 2020r., bowiem niezdolność do pracy powstała w czasie ubezpieczenia chorobowego.

Przechodząc do zagadnień dotyczących odsetek ustawowych za opóźnienie Sąd meriti zwrócił uwagę, że zobowiązania pieniężne na rzecz osób uprawnionych powinny być wykonywane w stosunkach ubezpieczenia społecznego zgodnie z zasadą terminowego spełniania świadczeń. Sankcją nieprzyznania w terminie lub niewypłacenia w terminie świadczenia jest obowiązek zapłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości ustawowej, określonej przepisami prawa cywilnego. Zgodnie bowiem z art.85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2021 roku, poz. 423) jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Oznacza to, że odsetki należą się według prawa ubezpieczeń społecznych w istocie za zwłokę, przez którą rozumie się w prawie cywilnym opóźnienie w wykonaniu zobowiązania wskutek okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność. Prawo ubezpieczeń społecznych nie przewiduje bowiem rozróżnienia terminologicznego między opóźnieniem „zwykłym” a „zwłoką”, ograniczając się do ustanowienia obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w ustalaniu prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego lub w wypłacaniu świadczeń, za które organ ponosi odpowiedzialność (a contrario z art. 85 ust 1 zdanie 2 powołanej ustawy). Sąd Rejonowy odwołując się do poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 marca 1999 roku w sprawie II UKN 544/98(OSNAP 2000/11/434), zgodnie z którym przepisy Kodeksu cywilnego ani wprost ani odpowiednio nie mają zastosowania do stosunków prawa ubezpieczenia społecznego zaznaczył, że w stosunkach ubezpieczeniowych nie może być stosowana zasada wynikająca z art. 481 §1 k.c., zgodnie z którą, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Co do interpretacji ustawowego pojęcia „okoliczności za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności” Sąd meriti dowołał się do wypracowanej w orzecznictwie wykładni, wskazującej że określenie to jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia „przyczyn niezależnych od organu” co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu. Sąd I instancji zwrócił uwagę, że Sąd Najwyższy w wyroku z 25 stycznia 2005 roku w sprawie I UK 159/04 (OSNP Nr 19/2005, poz. 308) przyjął, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, zwłaszcza gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podniósł, że wówczas, gdy organ rentowy w chwili wydania zaskarżonej decyzji miał wszystkie potrzebne dane pozwalające na wydanie decyzji zgodnej z prawem, a po stronie ubezpieczonego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioski, to dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego, zwłaszcza gdy w tym postępowaniu nie ustalono żadnych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym,

a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu. Podobnie orzekł Sąd Najwyższy w wyroku z 14 września 2007 r. w sprawie III UK 37/07 (OSNP Nr 21-22/2008, poz. 328). W uzasadnieniu do wyroku z 5 października 2007 r. w sprawie II UK 51/07, którym oddalona została skarga kasacyjna organu rentowego, Sąd Najwyższy wskazał, że wnioskodawczyni oraz zainteresowany nie pozorowali zawarcia umowy o pracę i byli zgodni co do tego, aby ich oświadczenia woli wywołały odpowiadający im skutek, tj. m.in. objęcie ubezpieczeniem społecznym. Dążenie do tego skutku organ rentowy niesłusznie ocenił jako zamiar obejścia prawa prowadzący do nieważności umowy i w konsekwencji wypłacił wnioskodawczyni należny zasiłek chorobowy wraz z odsetkami.

Sąd Rejonowy zaakceptował wypracowany w orzecznictwie pogląd, że zawarte w art. 85 ust. 1 określenie: „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (wyrok SN z dnia 12 sierpnia 1998 r. w sprawie II UKN 171/98, OSNP Nr 16/1999, poz. 521; wyrok SN z dnia 9 marca 2001 r. w sprawie II UKN 402/00, OSNAPiUS Nr 20/2002, poz. 501). Chodzi zatem m. in. o sytuacje, w których organ rentowy, odmawiając przyznania świadczenia, naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia (wyrok SN z dnia 25 stycznia 2005 r. w sprawie I UK 159/04, OSNP Nr 19/2005, poz. 308; wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2010 r. w sprawie I UK 345/09). Zatem jeżeli organ rentowy wydaje decyzję o odmowie wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem, a w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, to opóźnienie nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Rejonowy zaznaczył, że kwestie związane z terminami wypłaty zasiłku chorobowego i macierzyńskiego regulowane są przez przepisy ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Z kolei błędy organu rentowego, rodzące jego odpowiedzialność w postaci zapłaty odsetek, można zakwalifikować jako błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego oraz po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu, liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek. Bardziej złożoną jest prawna kwalifikacja błędu w ustaleniach faktycznych jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu wypłaty odsetek za opóźnienie. Możliwa jest bowiem sytuacja, iż przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za to opóźnienie, konieczne jest wykazanie, że w przepisany termin organ rentowy nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (tak m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 maja 2014 r. III AUa 2071/13 LEX nr 1483723).

Sąd Rejonowy przypomniał, że w przedmiotowej sprawie doszło do wydania decyzji w zakresie niepodlegania przez wnioskodawcę systemowi ubezpieczeń społecznych, która następnie w wyniku odwołania ubezpieczonego została zmieniona wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 9 grudnia 2020 r. Analizując ustalone w toku postępowania okoliczności Sąd I instancji uznał, iż nie sposób jest zaakceptować stanowiska, iż opóźnienie w ustaleniu

i wypłacie zasiłku chorobowego nastąpiło z przyczyn niezależnych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Poza sporem pozostaje fakt, że wymienione w § 12 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 1594, ze zm.) dowody stanowiące podstawę przyznania i wypłaty zasiłku chorobowego zostały przedłożone organowi rentowemu. W konsekwencji należy przyjąć, iż w chwili wydawania błędnej decyzji organ rentowy dysponował wszelkimi danymi, niezbędnymi do wydania decyzji o właściwej treści, zaś okoliczności pozwalające na ustalenie uprawnień odwołującego do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego mogły zostać prawidłowo ustalone i wyjaśnione w postępowaniu administracyjnym wszczętym przez organ rentowy, tym bardziej, że w postępowaniu tym organ rentowy zakwestionował istnienie po stronie odwołującego pracowniczego tytułu ubezpieczenia. W dalszej części rozważań Sąd meriti przedstawił zasady ustalania, od kiedy następuje opóźnienie w wypłacie świadczenia. I tak zgodnie z § 2 ust. 1 wskazanego rozporządzenia odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5. Okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji (ust 2.). Jeżeli świadczenie jest wypłacane osobie uprawnionej za pośrednictwem poczty lub na rachunek bankowy, za dzień wypłaty świadczeń uważa się dzień przekazania należności na pocztę lub do banku (ust. 5). Przepisy ustalają termin wypłaty świadczeń z ubezpieczenia chorobowego przez podmioty do tego zobowiązane (płatników składek i ZUS). ZUS wypłaca świadczenia ubezpieczeniowe „na bieżąco” po stwierdzeniu nabycia do nich uprawnień, a więc niezwłocznie po ustaleniu prawa do tych świadczeń. Odsetki za zwłokę w wypłacie świadczenia przez organ rentowy wypłaca się więc za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń. Okres opóźnienia w wypłaceniu świadczeń okresowych liczy się od dnia następującego po ustalonym terminie ich płatności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 2 września 2015 r. III AUa 1986/14 Legalis 1360586). Odsetki za zwłokę w wypłacie świadczenia przez organ rentowy naliczane są za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia faktycznej wypłaty świadczeń. W przypadku jednak, gdy wypłata winna być dokonana na podstawie wydanej decyzji, moment rozpoczęcia okresu, za który naliczane są odsetki, liczony jest od dnia następującego po upływie terminu wydania decyzji. Z kolei okres opóźnienia w wypłaceniu świadczeń okresowych liczy się od dnia następującego po ustalonym terminie ich płatności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 21 lutego 2013 r. III AUa 762/12 Legalis 744906). W związku z powyższym Sąd Rejonowy uznał, że żądanie odsetek ustawowych od należnych ubezpieczonemu zasiłków jest zasadne, przez co zasądził za sporny okres od 14 listopada 2019r. do 14 stycznia 2020r. zasiłek chorobowy z odsetkami ustawowymi za opóźnienie – do dnia zapłaty. W ocenie Sądu meriti należało także zasądzić odsetki ustawowe za opóźnienie od wypłaconego przez organ rentowy zasiłku chorobowego za okres od 14 sierpnia 2019r. do 13 listopada 2019r. W rozpatrywanej sprawie odwołujący Z. N. jak i płatnik składek – jego pracodawca nie pozorowali zawarcia umowy o pracę i byli zgodni co do tego, aby ich oświadczenia woli wywołały odpowiadający im skutek, tj. m.in. objęcie ubezpieczeniem społecznym. Dążenie do tego skutku organ rentowy niesłusznie ocenił jako zamiar obejścia prawa, prowadzący do nieważności umowy. Zdaniem Sądu orzekającego organ rentowy dysponował zatem od początku dowodami umożliwiającymi prawidłowe ustalenie i wypłatę zasiłku chorobowego a co za tym idzie nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że odsetki te należne są dopiero od daty wpływu do organu rentowego wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ §2 k.p.c., Sąd Rejonowy przyznał odwołującemu zasiłek chorobowy i prawo do odsetek ustawowych.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wywiódł organ rentowy, zaskarżając orzeczenie to w części dotyczącej zasądzonych odsetek za opóźnienie w zapłacie w punkcie 1 litera a) do d) sentencji wyroku. Pełnomocnik organu zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu:

- pominięcie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. 2020r., poz. 870 - dalej ustawa zasiłkowa) wskutek niewłaściwej oceny postępowania administracyjnego przed organem rentowym a także zebranych w sprawie dowodów i okoliczności.

Na tak sformułowanej podstawie apelacyjnego skarżący wniósł o:

1) częściową zmianę wyroku i zasądzenie na rzecz ubezpieczonego odsetek z tytułu opóźnienia w wypłacie zasiłku chorobowego, o których mowa w punkcie 1 a- d sentencji wyroku od dnia 23.01.2021 r. do dnia zapłaty a w przypadku nie uwzględnienia roszczenia określonego w punkcie 1) o zmianę zaskarżonego wyroku w następujący sposób:

1) zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje Z. N.:

a) prawo do zasiłku chorobowego za okres od 14.11.2019r. do 14.01.2020r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie - od zasiłku należnego za okres od 14.11.2019r. do 14.12.2019r. - liczonymi od 15.01.2021 r. do dnia zapłaty a od zasiłku należnego za okres od 15.12.2019r. do 14.01.2020r. - liczonymi od 15.02.2021r. do dnia zapłaty,

b) prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 1.449,28 za okres od 11.10.2019r. do dnia zapłaty tj. 01.02.2021r. (od zasiłku chorobowego za okres od 14.08.2019r. do 10.09.2019r.),

c) prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 1.759,84 zł za okres od 15.11.2019r. do dnia zapłaty tj. 01.02.2021 r.(od zasiłku chorobowego za okres od 11.09.2019r. do 14.10.2019r.),

d) prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 1.553,00 zł za okres od 13.12.2020r. do dnia zapłaty, tj. 01.02.2021 r. (od zasiłku chorobowego za okres od 15.10.2019r. do 13.12.2020r.);

-zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w wypłacie na podstawie art. 98 § 1¹k.p.c.

Zdaniem apelującego Sąd I instancji zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do ustawowych odsetek za opóźnienie w wypłacie zasiłku chorobowego bez uwzględnienia przepisu art. 64 ust. 1 ustawy zasiłkowej, zgodnie z którym płatnicy składek, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1, wypłacają zasiłki w terminach przyjętych dla wypłaty wynagrodzeń lub dochodów, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych na bieżąco po stwierdzeniu uprawnień. Zasiłki te wypłaca się nie później jednak niż w ciągu 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do ustalenia prawa do zasiłku. Pełnomocnik organu zwrócił uwagę, że w niniejszej sprawie ostatnią okolicznością niezbędną do ustalenia prawa do zasiłku był wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu ustalający, że Z. N. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 07.06. 2019r. do 30.11.2019r. jako pracownik u płatnika składek T. N.. Zakład wypłacił należny zasiłek w dniu 01.02.2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami z tytułu wypłaty świadczenia po terminie. Zatem w sytuacji, kiedy wyrok sądu wpłynął do oddziału w dniu 23.12.2020r., termin na wypłatę zasiłku chorobowego upłynął w dniu 22.01.2021 r. W tym stanie rzeczy odsetki zgodnie z powołanym przepisem organ naliczył od dnia 23.01.2021r. (tj. od następnego dnia po terminie wypłaty, tj. po upływie 30 dni, do 01.02.2021r. tj. do dnia wypłaty). Apelujący podkreślił, że stanowisko to uzasadnione jest specyfiką postępowania administracyjnego w sprawach o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, w którym nie ma możliwości przeprowadzenia dowodu ze świadków, osób obcych, czy z przesłuchania stron, bowiem dowody te były możliwe do przeprowadzenia dopiero przed sądem. W postępowaniu administracyjnym organ rentowy nie dysponuje adresami świadków, którzy mogą faktycznie potwierdzić wykonywanie pracy a tego rodzaju wnioski dowodowe przyjmuje dopiero sąd i jest to domena odwołującego się, który musi przed sądem udowodnić czego nie wykazał przed organem rentowym, że praca była faktycznie wykonywana. Na gruncie rozpoznawanej sprawy nie można postawić Zakładowi zarzutu wadliwie przeprowadzonego postępowania dowodowego, zwłaszcza że ciężar dowodu co do faktu rzeczywistego wykonywania pracy spoczywa na odwołującym się zarówno w postępowaniu administracyjnym w Zakładzie jak i przed sądem, ponieważ to odwołujący czerpie korzyści z wykazanych okoliczności. W postępowaniu administracyjnym organ

rentowy starannie przeprowadził postępowanie dowodowe, ale dopiero po przeprowadzeniu ww. dowodów przed sądem zaistniały podstawy do zmiany decyzji.

W razie niepodzielenia przez Sąd powyższej argumentacji apelujący wniósł o zmianę początkowych dat wymagalności świadczenia zgodnie z ww. przepisem ustawy zasiłkowej w sposób określony w punkcie 2, tj. po upływie 30 dni od ostatniego dnia okresu zasiłkowego w myśl zasady, iż Zakład wypłaca świadczenie nie później jednak niż w ciągu 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do ustalenia prawa do zasiłku. Zgodnie z wyrokiem SN z 14.10.2014r. II UK 40/14 odsetki od niewypłaconych w terminie zasiłków nie przysługują, jeśli spór dotyczący podleganiu ubezpieczeniu chorobowemu został rozstrzygnięty wyrokiem sądowym na podstawie ustaleń faktycznych poczynionych w tym postępowaniu. Opóźnienie w ustalaniu i wypłacie świadczeń z ubezpieczenia społecznego jest zatem skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu (art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 64 ust. 2 ustawy zasiłkowej).

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik odwołującego wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od organu kosztów postępowania. Pełnomocnik odwołującego podniósł, iż stanowisko apelującego, wskazujące że w prowadzonym postępowaniu administracyjnym o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniu organ nie miał możliwości przeprowadzenia dowodu ze świadków, osób obcych czy z przesłuchania stron, który był możliwy do przeprowadzenia dopiero przed sądem, nie jest trafne, gdyż organ rentowy powinien przed wydaniem każdej decyzji przeprowadzić pełne postępowanie dowodowe i wyjaśnić w sposób wszechstronny wszystkie istotne okoliczności, mające wpływ na rozstrzygnięcie w danej sprawie. W odpowiedzi na apelację zwrócono uwagę, że w toku postępowania przed organem rentowym skarżący m.in. w pismach z dnia 25 listopada 2019 r. oraz 27 grudnia 2019 r. zgłaszał liczne wnioski dowodowe potwierdzające, iż faktycznie wykonywał pracę w (...) T. N., wnosząc m.in. o zwrócenie się do (...) Oddziału (...) w G., Sekcji (...) w O. czy też Składu (...) Jednostki Wojskowej w P. o przesłanie z biura przepustek rejestru wejść skarżącego na teren wojskowy, podając w sposób szczegółowy nazwy jednostek oraz ich adresy. Dodatkowo skarżący wnosił o przesłuchanie świadków wskazując jednocześnie okoliczności, które świadkowie mogliby potwierdzić. Tymczasem organ rentowy nie pochylił się nad składanymi wnioskami dowodowymi i wydał decyzję w oparciu o niepełny materiał dowodowy. Zatem gdyby organ rentowy uzupełnił materiał dowodowy o wnioskowane przez niego dowody, to już prawdopodobnie na etapie postępowania administracyjnego stwierdziłby podleganie ubezpieczeniu społecznym. Pełnomocnik odwołującego zauważył przy tym, że sam organ rentowy w uzasadnieniu decyzji podnosił, iż zwracał się do (...) Oddziału (...) we W. z prośbą o złożenie wyjaśnień w zakresie złożonych ofert przetargowych, które rzekomo potwierdzały tezę organu o zawarciu pozornej umowy o pracę. Jednocześnie wnioski dowodowe składane przez skarżącego, które były dla niego korzystne, organ rentowy całkowicie pominął, w wyniku czego nie doszło do zbadania wszystkich okoliczności faktycznych, które wynikają z dokumentów bądź były podnoszone przez strony postępowania a nie tylko wybiórczo tych, które są korzystne dla organu rentowego. Nie można zatem zaakceptować twierdzenia organu rentowego, iż przeprowadził postępowanie wyjaśniające starannie i dopiero po przeprowadzeniu postępowania przez Sąd Okręgowy w Sieradzu zaistniały podstawy do zmiany decyzji, gdyż jest ono całkowicie chybione w sytuacji, kiedy wyrok Sądu Okręgowego z dnia 9 grudnia 2020 r. nie został wydany na podstawie dowodów, których źródła byłyby nieznane organowi rentowego w dniu wydania decyzji.

Odnosząc się do zwartego w apelacji ewentualnego wniosku o zmianę początkowych dat wymagalności świadczenia, tj. po upływie 30 dni od ostatniego dnia okresu zasiłkowego, umotywowanego stanowiskiem SN zaprezentowanym w wyroku z dnia 14 października 2014 r., sygn. akt II UK 40/14 gdzie wskazano, iż odsetki od niewypłaconych w terminie zasiłków nie przysługują jeśli spór dotyczący podleganiu ubezpieczeniu chorobowemu został rozstrzygnięty wyrokiem sądowym na podstawie ustaleń faktycznych poczynionych w tym postępowaniu, przez co opóźnienie w ustalaniu i wypłacie świadczeń z ubezpieczenia społecznego jest zatem skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu, to pełnomocnik odwołującego wskazał, że orzeczenie to odnosi się do innego stanu faktycznego aniżeli ten, który stanowi przedmiot niniejszej sprawy. W okolicznościach występujących w niniejszej sprawie spór o podleganie ubezpieczeniu społecznym nie został rozstrzygnięty w oparciu nowe ustalenia faktyczne poczynione w postępowaniu sądowym. Skarżący w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w Sieradzu prowadzonego pod sygn. akt IV U 139/20 podnosił te same twierdzenia oraz składał te same wnioski dowodowe co w postępowaniu wyjaśniającym przed

organem rentowym. Sąd Okręgowy w przeciwieństwie do organu rentowego przeprowadził postępowanie dowodowe wszechstronnie i wydał wyrok w oparciu o pełny materiał dowodowy, co skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji. Podobnie jest również w sprawie o zasiłek chorobowy za okres od 14 listopada 2019 r. do 14 stycznia 2020 r. prowadzonej pod sygn. akt IV U 100/21. Organ rentowy podnosił zarzut przedawnienia mimo, iż w aktach organu znajdowały się dokumenty świadczące o tym, iż skarżący występował z wnioskiem o świadczenia z tytułu choroby we właściwym terminie. Jako słuszne należy więc uznać stanowisko Sądu meriti, wedle którego brak jest podstaw do obronienia stanowiska, iż opóźnienie w ustaleniu i wypłacie zasiłku chorobowego nastąpiło z przyczyn niezależnych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Okolicznością niekwestionowaną w sprawie było bowiem, iż wymienione w § 12 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyńska (tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 1594, ze zm.) dowody stanowiące podstawę przyznania i wypłaty zasiłku chorobowego zostały przedłożone organowi rentownemu. W konsekwencji zasadne jest przyjęcie założenia, iż w chwili wydawania błędnej decyzji organ rentowy dysponował wszelkimi danymi, niezbędnymi do wydania decyzji o właściwej treści. Okoliczności pozwalające na ustalenie uprawnień odwołującego do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego mogły zostać prawidłowo ustalone i wyjaśnione w postępowaniu administracyjnym wszczętym przez organ rentowy, tym bardziej, że w postępowaniu tym organ rentowy zakwestionował istnienie po stronie odwołującego pracowniczego tytułu ubezpieczenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego musi odnieść skutek, jakkolwiek z innych przyczyn, niż zostały podniesione w apelacji. Sąd Rejonowy analizując zasadność odwołania ubezpieczonego pominął fakt, że sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozpoznawane są w postępowaniu odrębnym, przewidującym szczególne uregulowania prawne. Postępowanie w tych sprawach, w odróżnieniu od „zwykłych” spraw cywilnych, inicjowane jest wniesieniem przez ubezpieczonego odwołania od decyzji organu rentowego lub odwołania w razie niewydania przez organ rentowy decyzji w terminie dwóch miesięcy od zgłoszenia roszczenia (art. 476 § 2 i 3 k.p.c.). To treść decyzji, od której wniesiono odwołanie, wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., sygn. akt II UZ 52/99, OSN 2000, nr 15, poz. 601; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 1999 r., sygn. akt II UKN 204/99, OSN 2001, nr 5, poz. 169). Sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego, w związku z czym nie ustala ab initio prawa do świadczeń i choć samodzielnie oraz we własnym zakresie rozstrzyga wszelkie kwestie związane z prawem lub wysokością świadczenia objętego decyzją, to jego rozstrzygnięcie odnosi się do zaskarżonej decyzji (art. 477¹⁴ § 1 i 2 i art. 477^{14a} k.p.c.). Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 października 2012 r., III AUz 98/12, LEX nr 1223485; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518).

Dlatego też Sąd Rejonowy rozpoznając sprawę, której przedmiotem było prawo Z. N. do zasiłku chorobowego za okres od 14 listopada 2019r. do 14 stycznia 2020r. winien był ocenić wyłącznie prawidłowość zaskarżonej decyzji z dnia 18 marca 2021r., tj. decyzji odmawiającej ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego. Orzekając o odsetkach zarówno od świadczenia, które było przedmiotem zaskarżonej decyzji jak i od świadczeń uprzednio wypłaconych ubezpieczonemu, Sąd I instancji wykroczył poza przedmiot zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 321 § 1 k.p.c. sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Zakres wyrokowania określony jest zatem żądaniem pozwu, a więc przedstawionego pod osąd roszczenia oraz wskazanego stanu faktycznego (art. 1 k.p.c.). Te bowiem elementy, konkretyzując stosunek prawny zachodzący między stronami, kształtują charakter sprawy oraz pozwalają na kwalifikację zgłoszonego roszczenia. Z art. 321 k.p.c. wynika podstawowa zasada procedury cywilnej wyrokowania w ramach przedmiotu sporu, według której sąd jest związany żądaniem zgłoszonym przez powoda w powództwie, a więc nie może wbrew żądaniu pozwu zasądzić czegoś jakościowo innego albo w większym rozmiarze lub uwzględnić powództwa na innej podstawie faktycznej niż

wskazana przez powoda. Zakaz orzekania ponad żądanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oznacza też, że sąd nie może orzec co do przedmiotu, który nie był objęty zaskarżoną decyzją organu rentowego (tak Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniu z dnia 12 grudnia 2018 r., sygn. akt III UZ 39/18, Legalis nr 1855949). Z. N. złożył odwołanie od decyzji ZUS z dnia 18 marca 2021 r., odmawiającej ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego za okres od 14 listopada 2019r. do 14 stycznia 2020r. W odwołaniu skarżący domagał się zmiany tej decyzji poprzez przyznanie prawa do zasiłku chorobowego za sporny okres; nadto w odwołaniu ubezpieczony zgłosił żądanie przyznania odsetek ustawowych za opóźnienie w przypadku przyznania prawa do zasiłku jak również wniósł o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od zasiłku chorobowego za okres od 14 sierpnia 2019r. do 13 listopada 2020r. wypłaconego mu przez ZUS po wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu. Tymczasem kwestie dotyczące odsetek nie zostały objęte zakresem przedmiotowym zaskarżonej decyzji.

Sprawą z zakresu ubezpieczeń, zgodnie z art. 476 § 2 k.p.c., jest sprawa, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego. Zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza zatem treść decyzji organu rentowego (por. wyrok z dnia 26 maja 2011 r., sygn. akt II UK 360/10, Legalis nr 443545, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 9 września 2015 r., sygn. akt III AUa 1523/14, Legalis nr 1372694). Decyzja zapada po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, a sąd w postępowaniu odwoławczym rozstrzyga o jej prawidłowości, przy czym postępowanie własne prowadzi według procedury cywilnej. Utrwalone są zapatrywania, że przeniesienie sprawy na drogę sądową przez złożenie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się do okoliczności uwzględnionych lub nie w spornej decyzji, poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć. Przed sądem osoba odwołująca się żądać może jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego decyzją, natomiast nie może żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował. Z tego względu odwołanie wnoszone od decyzji organu ubezpieczeń społecznych nie ma charakteru samodzielnego żądania, a jeżeli takie zostanie zgłoszone, sąd nie może go rozpoznać, lecz zobowiązany jest postąpić zgodnie z art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2016 r., sygn. akt II UZ 58/16, Legalis nr 1564984).

W świetle powyższego zasadny jest wniosek, że Sąd Rejonowy naruszył art. 321 § 1 k.p.c., orzekając również o roszczeniu niebędącym przedmiotem rozstrzygnięcia zaskarżoną decyzją.

Nie zmienia takiej oceny fakt, że w apelacji organ nie powołał wprost zarzutu naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. Skoro bowiem zastosowanie właściwych przepisów prawa materialnego w sprawie jest obowiązkiem sądu, a kwalifikacja prawna żądania wynika z jego podstawy faktycznej, to błędne zastosowanie przepisów prawa materialnego dla oceny tego roszczenia Sąd odwoławczy bierze pod uwagę z urzędu. Jak to bowiem wynika m.in. z postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02 (OSNC z 2004 r., z.1, poz. 7) „sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji powinien wziąć pod rozwagę, w granicach zaskarżenia, wszystkie naruszenia prawa materialnego popełnione przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji”. Ponieważ zawarte w odwołaniu „nowe” wnioski ubezpieczonego o przyznanie odsetek od zasiłków chorobowych wymagają rozpoznania przez organ rentowy na zasadach ogólnych, toteż wnioski te należało przekazać organowi rentowemu na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. Sąd ubezpieczeń społecznych rozpoznaje odwołania od decyzji, a nie nowe wnioski, jeśli zatem stwierdzi, że zgłoszone żądanie nie zostało rozpoznane, obowiązany jest postąpić zgodnie z art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2016 r., sygn. akt II UZ 58/16, Legalis nr 1564984). Takie właśnie rozstrzygnięcie wydał Sąd Okręgowy odnośnie żądań, dotyczących przyznania prawa do odsetek. Dalej idący środek odwoławczy, zmierzający do reformacji orzeczenia o odsetkach, wobec oparcia rozstrzygnięcia o dyspozycję art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., na podstawie art. 385 k.p.c. podlega oddaleniu. Wynagrodzenie ustanowionego z urzędu pełnomocnika odwołującego ustalono stosownie do § 15 ust.2 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1 i § 4 ust.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 03.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 68).